

cosa peculiar del llatí: també es troba no sols en normand i en alguns textos de fr. antic (Littre), sinó que reapareix en àrab magrebi: a Rabat diuen *žrād* «sauterelle», però *qamrūn žrādi* «grosse crevette»; i àrab granadí *jaradat al-babar* «langosta de la mar», *PAlc*; Brunot (*Vocab. de Rabat et Salé*). Cf. Schuchardt (*ZRPh*. xxxi, 12ss.); Bertoni, *ARom*. i, 263, que dóna un croquis dels diferents tipus en el Migdia de França, a base de 18 *ALF*, concloent-ne que antigament l'àrea de LACUSTA hi devia ser general per a «sauterelle», però avui ha estat trossejada per la invasió del nom francès.

DERIV.: *Llagost* [1372, Jacme Marc; *lagost*, Aversó, 1614.3; mj. S. xv]: «Johan, / vestit de pell / d'algun camell; / los molls vestits, / grossos convits / fugint, / lexant, / *lagosts* menjant / en lo desert / ---», JRoig (*Spill*, v. 12510); amb la mateixa història tradicional de St. Joan, juga Ausiàs: però, revinçant-li els moscards i llagosts de què conten que el sant epònim s'alimentava, i amb el doble sentit de *fonament* (nutritiu i espiritual), ho gira contra un seu rival o enemic, el draper Joan: «--- / per gran desig no cast, qu'en vós se rayga! / —e no cuydeu, dona, que bé-us escayga— / que, puy agües tastat la carn gentil, / a mercauder liuràs vostre cors vil; / e son dret nom en Joan me pens cayga, / e, si voleu que-us ne dón conexença, / sa faç és gran, ab la vista molt losca, / sos fonaments són de *lagost* o mosca: / cert no mereix draps vendre de Florença» (*Maldit* XLII, 2g).

Avui s'usa *llagost* en alguns sectors del català oriental i dels parlars de les Illes (diccionari Figuera, *DAMen.*), però *llangost* cap a la zona xipella (en plural sovint mutilat fonèticament com *långóts*, que ha donat nom a la brava serra dels *Llangosts*, paral·lela al Nord dels cingles de Busa, i una d'homònima a la Vall de Lavansa, 1934, 1964), a la part tarragonesa (*BDC* vi, 46), i en català occidental: «els hams els escaven amb *llangostos*, trossets de cucs o amb diverses classes d'insectes» a les Valls de Bòsia i Flamicell (*Violant*, *BCEC* XLV, 355); *långóst*, plurals *llangostos*, a *Farre- ra de Pall*, i a les dues branques de Vall Ferrera (1932-3); a la Vall de l'Isàvena (*Llugarres*), i a la Ribagorçana (*Alsamora*, 1957); com també a Granadella de les Garrigues (1935); i continua encara *langosto* per l'Alt Aragó (*Bielsa, Linàs*, 1965-6); forma segurament mossàrab (amb *u* arabitant) és *llagusto* a Calaceit (*AlcM*).¹

També s'usa, a l'Urgellet i en el Pallars, el nom de *pantiganes*; però aquestes pròpiament (i fins materialment, almenys en molts llocs, potser pertot) són un ortòpter més gros i bé es pot dir panxut (derivat de l'ètimon de *PANXA*). Per al sistema de derivació típic del català, en virtut del qual un masculí, designant cosa més petita, s'extrau del femení (*llagosta*), vegeu l'encertadíssim assaig de Wartburg, *BDC* ix, 51.

Llagostada. *Llagoster*. *Llagostera*: *llangostera*, almenys a Peníscola (1961) no és xarxa (*AlcM*, fundat en *BDC* xiv, 35), sinó «pesquera de llagostes» (1961). *Llagostí* (crustaci) [1324, *El Archivo de Dénia* i, 367]; «verats, *lagostins* ---», peixos que es venien a

Sant Celoni, a. 1370 (*BABL* xii, 148); «item, *lagostis*, juels ---» i «una somada de *lagostins vius*», ross., 1379, 1383 (*InvLC*). En alguns llocs es diu del llagost de terra, sobretot en el valencià transsuecònic (MGadea, *T. del Xè* i, 44; *AlcM*). Figuradament 'xiribec, gran cicatriu', Eiximenis, *Dotzèn*, veg. *NCl*. vi, i *DAG*. *Llagostina*. *Llagostó*. D'un encreuament de *llagosta*, -*ti* amb *pantigana* sembla resultar el ross. *pallagostí* 'llagost' (Catllà, *ZRPh*. xlv, 250): a Perpinyà em diuen de cert gat domèstic que s'alimenta de *singlantanes* i *pařagustis* (1962).

¹ Del poble del Vallès s'ha de rectificar tot el que diu *AlcM*: és *La Llagosta* (mai *Sa Llagosta*), havia pertangut al municipi de Sant Fost de Campsentelles (no com ho posa), però no era el mateix poble, i avui són pobles separats; i no és a l'Empordà, ni és nom satíric, sino d'ús general, no vulgar.

LLAGOT i LLAGOTER, paraula de naturalesa expressiva, comuna només al català i a la llengua d'oc, d'origen obscur i ben incert; són errònies, tanmateix, les etimologies —germàniques i llatines— que hom ha assajat fins ara d'assignar-li; i audaç i incerta la pista, més versemblant, que podem albirar-li cap al sorotàptic (cf. paleoslau *lūgati*, sbcr. *lāgati*, 'mentir', lituà *lugoti* 'atraure amb afalacs', irl. antic *logaissi* 'de mentida').

□ 1.ª doc.: tant *llagot* com *llagoter* fi S. XIII; *llagot*, *llagotejar* i *llagoteria*, sovint tots ells des de mj. S. XIV.

Lagot ja en les *VidesR*: «les gens li dixeren per *lagot* ---» (156r1, n. 21). De *llagoter* se'n cita un sol exemple en Lluïll, ultra la cita que en dóna *AlcM* («dels prínceps veig que donen a juglars e *llagoters* per tal que-ls loen») i figura també en el seu *Llibre de Mil Proverbis* (p. 400). Però tots quatre mots abunden molt en el S. XIV; oscil·lant de vegades entre el matís d'afalac o adulació insincera i interessada, i el de falsedat, mentida calumniadora, però més sovint decantant-se francament cap aquest.

Llagot: «són gordianes --- dels béns de lurs marrits ---; tu saps bé que elles per companyones són donades, e no per serventes, e --- deven senyorejar, regir e administrar tot lo patrimoni d'aquells; e major fe los deu ésser donada que a altra persona, car més los hi va; mas los desastrucs, no conexents qui-ls fa bé e los ama de bon cor, fien més d'una cativa o d'una serventa qui-ls aport *lagots* o-ls furt ço que pot, que de lurs mullers, qui-u saben, mills que ells, e pus diligentment, conservar», *BMetge* (*Somni* iv, *NCl*, 163.14); «axí com lo bon metge, que no guarda lo plaer del pacient, mas lo profit —dix Tirèsius—, usaré jo en tu, car lo meu ofici no és dir plaserteries ne *lagots*, sinó desenagnar», id. (id. III, 90.20). «Un hom apellat Decorat, lo qual, com fos canceller de Theodoric, fo pres e trobat que era gran falsari, e per grans *legots* acusava falsament moltes gents, e fo per tuyt jutjat per malvat hom», *Boeci* de Sapllana i Genebreda (mj. S. XIV), 118.22.

És important l'accepció de *llagot* 'mentida calum-